

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ และควมมีประสิทธิภาพของงบประมาณ” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณกับส่วนเพื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณ และผลงานทางการบริหาร รวมถึงทัศนคติของผู้บริหารระดับกลางที่มีต่อการงบประมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มประชากรที่สนใจศึกษาคือ ผู้จัดการฝ่ายขายและผู้จัดการฝ่ายผลิตที่ทำงานอยู่ในกลุ่มบริษัทผู้ผลิตสินค้า เนื่องจากผู้จัดการฝ่ายขายและผู้จัดการฝ่ายผลิตเป็นผู้ที่ต้องบริหารงาน และคอยกำกับดูแลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขายและการผลิต ซึ่งเป็นส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับรายได้และรายจ่ายส่วนใหญ่ของบริษัท อีกทั้งผู้จัดการเหล่านี้อาจเป็นผู้ที่เข้าไปมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดงบประมาณในส่วนงานที่ตนรับผิดชอบ เนื่องจากมีข้อมูลในส่วนของการทำงานดังกล่าวมากกว่าบุคคลอื่นๆ ซึ่งตรงจุดนี้ทำให้ผู้จัดการเหล่านั้นมีโอกาสที่จะกำหนดเป้าหมายในงบประมาณให้สูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริงได้ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า กลุ่มประชากรดังกล่าวมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้มีหลายปัจจัยที่อาจทำให้ผลสรุปของการวิจัยเกิดความคลาดเคลื่อน ดังนั้นเพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้วิจารณญาณ (Judgment Sampling) โดยเลือกกลุ่มบริษัทตัวอย่างที่จะนำมาศึกษาเฉพาะบริษัทในกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่มีรายชื่อติดอันดับบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุด 1000 อันดับแรกของประเทศไทย ซึ่งการจัดอันดับดังกล่าวจัดทำขึ้นจากข้อมูลในปี พ.ศ. 2543 โดยบริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ซึ่งจัดเรียงอันดับตามรายรับของบริษัท กลุ่มบริษัทตัวอย่างดังกล่าวมีจำนวนทั้งสิ้น 582 บริษัท สามารถจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมได้ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มบริษัทตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน (บริษัท)	ร้อยละ
ธุรกิจการเกษตร	123	21.1
ธุรกิจเครื่องดื่ม อาหารและร้านอาหาร	26	4.5
ธุรกิจเคมีภัณฑ์ พลาสติกและปิโตรเคมี	60	10.3
ธุรกิจการสื่อสารและโทรคมนาคม	6	1.0
ธุรกิจวัสดุก่อสร้างและตกแต่ง	65	11.2
ธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์	28	4.8
ธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	57	9.8
ธุรกิจพลังงาน น้ำมันและเหมืองแร่	26	4.5
ธุรกิจของใช้ในครัวเรือนและสินค้าอุปโภค-บริโภค	15	2.6
ธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ	6	1.0
ธุรกิจเครื่องจักรและอุปกรณ์&เครื่องมือ	5	0.9
ธุรกิจสื่อและสิ่งบันเทิง	8	1.4
ธุรกิจบรรจุภัณฑ์	23	3.9
ธุรกิจเวชภัณฑ์และเครื่องสำอาง	13	2.2
ธุรกิจเยื่อกระดาษและกระดาษ	18	3.1
ธุรกิจสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	60	10.3
ธุรกิจยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์	43	7.4
รวม	582	100.0

การที่เลือกกลุ่มบริษัทตัวอย่างเฉพาะบริษัทที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยสันนิษฐานว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการจัดทำงบประมาณที่สมบูรณ์และใช้งบประมาณดังกล่าวในการวางแผน ควบคุมและประเมินผลการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้ผู้บริหารระดับกลางสามารถแสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับบริษัทที่มีขนาดเล็ก ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มบริษัทที่มีขนาดใหญ่จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้มากกว่ากลุ่มบริษัทที่มีขนาดเล็ก และเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากลุ่มประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้จัดการฝ่ายขายและกลุ่มผู้จัดการฝ่าย

ผลิต ซึ่งจากจำนวนบริษัทที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว จำนวน 582 บริษัท ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จึงมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1164 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ดูภาคผนวก ก) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสามารถครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งได้จัดแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วๆ ไปของผู้ตอบแบบสอบถามและบริษัทที่ทำงานอยู่ จำนวน 10 ข้อ
- ส่วนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับการนำงบประมาณมาประยุกต์ใช้ในบริษัท (วัดระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณและส่วนเมื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณ รวมถึงข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณ) จำนวน 18 ข้อ
- ส่วนที่ 3 : ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานทางการบริหาร โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินผลงานของตนเอง (Self Rating) จำนวน 6 ข้อ
- ส่วนที่ 4 :ทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการงบประมาณในเรื่องต่างๆ จำนวน 24 ข้อ

รวมคำถามในแบบสอบถามสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 58 ข้อ

สำหรับคำถามในแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ ส่วนเมื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณ และผลงานทางการบริหาร ซึ่งเป็นตัวแปรที่จะใช้ทดสอบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั้น ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับงานวิจัยจึงได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำบางส่วน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณ

สำหรับตัววัดที่จะนำมาใช้วัดระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณในการวิจัยครั้งนี้ จะเลือกใช้ตัววัด 6 ข้อ ซึ่งถูกออกแบบโดย Milani (1975) เนื่องจากเป็นตัววัดที่มีผู้นิยมนำมาใช้ศึกษาเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณมากที่สุด อาทิเช่น งานวิจัยของ Brownell and McInnes (1986), Kren (1992), Dunk (1993), วีระชัย วีระเมธีกุล (2537) และ Wentzel (2002) เป็นต้น

ผู้วิจัยได้นำตัววัด 6 ข้อ ของ Milani มาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำบางส่วนเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ออกแบบคำถามที่จะใช้วัดระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณเพิ่มเติมเข้าไป 1 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณของผู้จัดการฝ่ายอื่นๆ ที่อยู่ในระดับเดียวกับผู้จัดการฝ่ายขายและผู้จัดการฝ่ายผลิต ดังนั้นตัววัดระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงมีทั้งหมด 7 ข้อ ดังนี้

1. ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณของแผนกที่ท่านรับผิดชอบ อยู่เสมอ
2. ในขั้นตอนการขออนุมัติงบประมาณ ผู้บังคับบัญชาของท่าน ชี้แจงให้ท่านเข้าใจถึงสาเหตุที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงงบประมาณของแผนกที่ท่านรับผิดชอบ อยู่เสมอ
3. ท่านเสนอความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับงบประมาณของแผนกที่ท่านรับผิดชอบ ต่อผู้บังคับบัญชาของท่านอยู่เสมอ
4. ท่านมีอิทธิพลต่อการกำหนดงบประมาณของแผนกที่ท่านรับผิดชอบ
5. ข้อมูลของท่านมีความสำคัญต่อการกำหนดงบประมาณของแผนกที่ท่านรับผิดชอบ
6. ในการกำหนดงบประมาณของแผนกที่ท่านรับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชาของท่านจะสอบถามความคิดเห็นของท่านอยู่เสมอ
7. ในภาพรวม ท่านคิดว่า เพื่อนร่วมงานในระดับเดียวกับท่านเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างมากในการกำหนดงบประมาณ

ในส่วนของมาตรวัดนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้มาตรวัดแบบ Seven Point Likert Scale เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Milani (1975) โดยหมายเลข 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างมาก และ หมายเลข 7 หมายถึง เห็นด้วยอย่างมาก ตามลำดับ

2. ส่วนเพื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณ

ตัววัดระดับของส่วนเพื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จะเลือกใช้ตัววัด 6 ข้อ ซึ่งถูกออกแบบโดย Dunk (1993) โดยตัววัดดังกล่าว Dunk ได้ทำการสร้างขึ้นจากนิยามของส่วนเพื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณ ซึ่งมุ่งประเด็นคำถามไปที่ความยากง่ายและความพยายามที่ต้องใช้ เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในงบประมาณ อย่างไรก็ตามจากผลการคำนวณของสถิติการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ของตัววัดดังกล่าวในงานวิจัยของ Dunk พบว่า มีตัววัด 2 ข้อ จากจำนวน 6 ข้อ ไม่สามารถนำมารวมเป็นตัวประกอบได้จึงตัดทิ้งไป โดยเมื่อพิจารณาความเหมาะสมของตัววัดจากค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)* พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.5827 และภายหลังจากนำตัววัดมาประกอบเป็นปัจจัยเดียวกันแล้ว พบว่า มีค่า Eigenvalue** เท่ากับ 1.3878 ซึ่งตามหลักสถิติการวิเคราะห์ปัจจัยแล้ว จะพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่มีค่า Eigenvalue มากกว่า 1 โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรได้ 34.7% ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำตัววัดที่เหลือดังกล่าว มาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำบางส่วนเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา ดังนั้นตัววัดระดับของส่วนเพื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงมีทั้งหมด 4 ข้อ ดังนี้

1. งบประมาณของแผนกที่ท่านรับผิดชอบ สามารถปฏิบัติให้บรรลุได้ง่าย
2. ท่านไม่ต้องใช้ความพยายามและเวลาในการทำงานมากเป็นพิเศษ ท่านก็สามารถบรรลุเป้าหมายในงบประมาณของแผนกที่ท่านรับผิดชอบได้
3. เป้าหมายในงบประมาณของแผนกที่ท่านรับผิดชอบไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ท่านต้องปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

* ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) เป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลตัวอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย ซึ่งโดยทั่วไปถ้าค่า KMO < .5 จะถือว่า ข้อมูลที่มีอยู่ไม่เหมาะสมที่จะใช้เทคนิคดังกล่าว (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2544: 258-259)

** Eigenvalue หมายถึง ค่าความผันแปรหรือความแปรปรวนทั้งหมดในตัวแปรเดิมที่สามารถอธิบายได้โดย Factor ซึ่งตามหลักสถิติการวิเคราะห์ปัจจัยแล้ว จะพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่มีค่า Eigenvalue มากกว่า 1 (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2544: 272)

4. เป็นการยากที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในงบประมาณได้

ในส่วนของมาตรวัดนั้น ผู้วิจัยจะใช้มาตรวัดแบบ Seven Point Likert Scale เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Dunk โดยหมายเลข 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างมาก และหมายเลข 7 หมายถึง เห็นด้วยอย่างมาก และจากตัววัดข้างต้นจะเห็นว่า ตัววัดข้อ 4 เป็นข้อความในเชิงลบ (Negative) ดังนั้นในการวิเคราะห์จึงต้องมีการกลับคะแนน 1 – 7 ดังกล่าว

3. ผลงานทางการบริหาร

ตามหลักทฤษฎีแล้ว มีอย่างน้อย 4 วิธีที่จะใช้วัดระดับของผลงานทางการบริหาร คือ self rating, superior rating, subordinate rating และ peer rating (วีระชัย วีระเมธีกุล, 2537: 56) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะเลือกใช้วิธี self rating เนื่องจากวิธีนี้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกศึกษา ทำให้ง่ายต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล อีกทั้งวิธีนี้ยังได้รับการยอมรับและนำไปใช้กับงานวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับผลงานทางการบริหารเป็นจำนวนมาก

สำหรับตัววัดที่จะนำมาใช้วัดระดับของผลงานทางการบริหารในการวิจัยครั้งนี้ จะเลือกใช้ตัววัดแบบ self rating ของ Mahoney et al. (1963) อ้างถึงใน Wentzel (2002) เนื่องจากเป็นตัววัดที่มีผู้นิยมนำไปใช้ศึกษาเกี่ยวกับระดับของผลงานทางการบริหารมากที่สุด อาทิเช่น งานวิจัยของ Brownell and McInnes (1986), Kren (1992), วีระชัย วีระเมธีกุล (2537) และ Wentzel (2002) เป็นต้น โดยตัววัดดังกล่าวแบ่งออกเป็น 8 มุมมอง คือ

1. การวางแผน
2. การตรวจสอบ
3. การประสานงาน
4. ความสามารถในการประเมินผลงาน
5. การให้คำปรึกษาและคำแนะนำ
6. การมอบหมายหน้าที่
7. การเจรจาต่อรอง
8. การสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับบริษัท

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ตัววัดดังกล่าวมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดตัววัดในมุมมองข้อ 5 – 8 ออกไป เนื่องจากระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณไม่น่าจะมีผลต่อผลงานทางการบริหารของผู้บริหาร

ระดับกลางในมุมมองดังกล่าวมากนัก ซึ่งผู้วิจัยได้นำตัววัดที่เหลือดังกล่าว มาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำบางส่วนเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ออกแบบคำถามที่จะใช้วัดระดับของผลงานทางการบริหารเพิ่มเติมเข้าไป 2 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้วัดเกี่ยวกับผลงานทางการบริหารเมื่อเทียบกับเป้าหมายในงบประมาณ และผลงานทางการบริหารในภาพรวมทั้งหมดว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

จากเหตุผลข้างต้น ดังนั้นตัววัดระดับของผลงานทางการบริหารในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงมีทั้งหมด 6 ข้อ ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และแผนการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างเหมาะสม
2. การสอดส่อง ดูแล และตรวจสอบผลการดำเนินงานในหน่วยงานได้อย่างทั่วถึง
3. การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ภายในบริษัทเป็นไปอย่างราบรื่น
4. ความสามารถในการประเมินผลการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้อง
5. ผลการดำเนินงานจริงใกล้เคียงกับเป้าหมายในงบประมาณ
6. ผลการทำงานในภาพรวมทั้งหมด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของมาตรวัดนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้มาตรวัดแบบ Seven Point Likert Scale เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Wentzel (2002) โดยหมายเลข 1 หมายถึง ต้องปรับปรุง และหมายเลข 7 หมายถึง ดีมาก

การทดสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม เพื่อให้แน่ใจในคุณภาพของแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรง ผู้วิจัยได้นำร่างแบบสอบถามดังกล่าวไปทดสอบก่อน (Pretest) กับผู้จัดการฝ่ายขายและผู้จัดการฝ่ายผลิตในกลุ่มบริษัทผู้ผลิต จำนวนทั้งสิ้น 20 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถาม

2. การทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงนั้น มาทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยการใช้โปรแกรม SPSS (ดูภาคผนวก ข) ปรากฏว่า จากการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8977 เกี่ยวกับส่วนเพื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณได้ค่าความเชื่อมั่น 0.6379 เกี่ยวกับผลงานทางการบริหารได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8872 เกี่ยวกับประโยชน์ของงบประมาณได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8916 และเกี่ยวกับปัญหาในการจัดทำงบประมาณได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8682 ซึ่งจากค่าความน่าเชื่อถือดังกล่าวถือว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยถูกจัดส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยทางจดหมาย ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 – 31 มีนาคม พ.ศ. 2546 รวมเวลาทั้งสิ้น 31 วัน โดยการจัดส่งครั้งนี้ยังได้แนบของจดหมายสำหรับตอบกลับและจดหมายนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งชี้แจงและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความมั่นใจในการตอบและจัดส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัยมากยิ่งขึ้น

จากแบบสอบถามที่ได้จัดส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 582 บริษัท และเป็นจำนวนแบบสอบถาม 1,164 ชุด ปรากฏว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ได้จริงกลับคืนมาจำนวน 244 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 21 โดยแบ่งเป็นผู้จัดการฝ่ายขายจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 และเป็นผู้จัดการฝ่ายผลิตจำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7

สาเหตุที่แบบสอบถามที่จัดส่งไปมีอัตราการตอบกลับต่ำ ส่วนหนึ่งเกิดจากการจัดส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยไม่สามารถระบุชื่อบุคคลที่เป็นผู้รับได้ โดยสามารถระบุได้เพียงตำแหน่งงานอย่างคร่าวๆ เท่านั้น จึงทำให้การจัดส่งอาจไม่ถึงผู้รับที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ เนื่องจากเกิดความสับสนในระหว่างการจัดส่ง และนอกจากนั้นการติดต่อโดยตรงกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากบริษัทกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาโดยส่วนใหญ่มีสำนักงานอยู่ต่างจังหวัด อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้จัดการฝ่ายขายและผู้จัดการฝ่ายผลิตก็มีหน้าที่และตำแหน่งงานที่ยากแก่การติดต่อและจัดส่งแบบสอบถามได้โดยตรง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้อัตราการตอบกลับของงานวิจัยนี้มีเพียง 21 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่า อัตราการตอบกลับดังกล่าวยังสูงเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการสรุปผลงานวิจัย อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

กลับมายังมีอัตราการกระจายตัวไปตามกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก รวมถึงรายรับของกลุ่มบริษัทตัวอย่างที่มีผู้ตอบแบบสอบถามทำงานอยู่แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมก็มีความใกล้เคียงกับรายรับของกลุ่มบริษัทตัวอย่างทั้งหมด (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.1 – 4.2) ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความเชื่อมั่นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามกลับมาสามารถเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

คำตอบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถิติที่เลือกใช้อาจมีลักษณะได้ 2 ประเภท คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยสถิติเชิงพรรณนาเป็นสถิติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของการบรรยาย การนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางแผนภูมิ กราฟ ความหมายของข้อมูล การคำนวณ และตีความหมาย รวมทั้งการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปอร์เซ็นต์ เป็นต้น ส่วนสถิติเชิงอนุมานเป็นสถิติซึ่งว่าด้วยเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลบางส่วนซึ่งเรียกว่า ตัวอย่าง และข้อมูลจากตัวอย่างนี้จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด ตลอดจนกระบวนการต่างๆ ที่จะนำไปสู่ผลสรุปเกี่ยวกับประชากร เช่น ทฤษฎีประมาณค่า (Estimation theory) และการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis testing) เป็นต้น (วลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์, 2541: 251-252)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ประเภท โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการประมวลผลข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา

ก. ค่าความถี่และร้อยละ ใช้อธิบายในส่วนของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาทำงาน ลักษณะการจดทะเบียน ที่มาของผู้บริหาร การได้รับ – ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน และการมี – ไม่มีการจัดทำงบประมาณและงบประมาณรายได้/ค่าใช้จ่าย ส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับการนำงบประมาณมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ รูปแบบในการจัดทำงบประมาณ จำนวนครั้งที่ใช้เสนอร่างงบประมาณ ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง (เพิ่ม/ลด) ของร่างงบประมาณ สาเหตุที่งบประมาณบรรลุได้ง่าย การมี - ไม่มีประชุมชี้แจง และความถี่ของการอบรมเกี่ยวกับงบประมาณ และในส่วนของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการงบประมาณ ได้แก่ การเห็นด้วย – ไม่เห็นด้วยกับการนำผลต่างของงบประมาณมาใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาให้รางวัลหรือลงโทษ รวมถึงเหตุผลทั้งในเชิงเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย สิ่งที่ต้องปรับปรุงใน

กระบวนการจัดทำงบประมาณ การมี – ไม่มี / มีน้อยมากของผลกระทบของการเมืองในองค์กร ลักษณะของผลกระทบของการเมืองในองค์กร และเหตุผลของการไม่มี / มีน้อยมาก ของผลกระทบของการเมืองในองค์กร

ข. ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ใช้อธิบายในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับการนำงบประมาณมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ ข้อความที่ใช้วัดระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ ข้อความที่ใช้วัดระดับของส่วนเกินหรือส่วนขาดในการจัดทำงบประมาณ ส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับผลงานทางการบริหาร ได้แก่ ข้อความที่ใช้วัดระดับของผลงานทางการบริหาร และในส่วนของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการงบประมาณ ได้แก่ ระดับความสำคัญของการนำงบประมาณมาใช้ ระดับความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ ประโยชน์ของงบประมาณ ปัญหาของการนำงบประมาณมาประยุกต์ใช้ ระดับอิทธิพลของการเมืองในองค์กรที่มีต่อการพิจารณาอนุมัติงบประมาณ และระดับความสำคัญของงบประมาณที่มีต่อการบริหารงานในปัจจุบัน

2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณมีความสัมพันธ์กับการเกิดส่วนเกินผลการดำเนินงานในงบประมาณ

ใช้สถิติการวิเคราะห์ปัจจัยในการรวมกลุ่มตัววัดของตัวแปรเพื่อหาค่า Factor Score โดยใช้วิธี Principal Component Analysis (PCA) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมมากที่สุด โดยเป็นเทคนิคที่มีวัตถุประสงค์ที่จะนำรายละเอียดของตัวแปรที่มีจำนวนตัวแปรหลายๆ มาไว้ในปัจจัยที่มีเพียงไม่กี่ปัจจัย โดยจะพิจารณาจากรายละเอียดทั้งหมดจากแต่ละตัวแปร (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544: 254) หลังจากนั้นจึงนำค่า Factor Score ที่ได้มาทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis)

สมมติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณมีความสัมพันธ์กับผลงานทางการบริหาร

ใช้สถิติการวิเคราะห์ปัจจัยในการรวมกลุ่มตัววัดของตัวแปรเพื่อหาค่า Factor Score โดยใช้วิธี PCA หลังจากนั้นจึงนำค่า Factor Score ที่ได้มาทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย

เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น

สำหรับเกณฑ์วัดระดับความคิดเห็นที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการให้คะแนนที่พัฒนาโดย Likert ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดเป็นข้อๆ ได้ ดังนี้

1. ข้อความที่ใช้วัดระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณและระดับของส่วนเพื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณได้แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างมาก	มีน้ำหนักคะแนน	7
เห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนน	6
ค่อนข้างเห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนน	5
ไม่แน่ใจ	มีน้ำหนักคะแนน	4
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนน	3
ไม่เห็นด้วย	มีน้ำหนักคะแนน	2
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	มีน้ำหนักคะแนน	1

ภาพรวมของระดับความคิดเห็นที่มีต่อข้อความที่ใช้วัดระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณและระดับของส่วนเพื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณเป็นการนำคะแนนจากทั้ง 7 ข้อมารวมกัน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น คือ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{7 - 1}{5} = 1.2$$

จากการคำนวณข้างต้น สามารถแบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 5.81 – 7.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับสูงมาก
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.61 – 5.80 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับสูง
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.60 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.21 – 3.40 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับต่ำ
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 2.20 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับต่ำมาก

สำหรับภาพรวมของระดับความคิดเห็นที่มีต่อข้อความที่ใช้วัดระดับของส่วนเพื่อผลการดำเนินงานในงบประมาณเป็นการนำคะแนนจากทั้ง 4 ข้อมารวมกัน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นเช่นเดียวกับที่ผ่านมา ดังนั้นจึงสามารถแบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 5.81 – 7.00 หมายถึง มีส่วนเผื่ออยู่ในระดับสูงมาก
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.61 – 5.80 หมายถึง มีส่วนเผื่ออยู่ในระดับสูง
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.60 หมายถึง มีส่วนเผื่ออยู่ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.21 – 3.40 หมายถึง มีส่วนเผื่ออยู่ในระดับต่ำ
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 2.20 หมายถึง มีส่วนเผื่ออยู่ในระดับต่ำมาก

2. ข้อความที่ใช้วัดระดับของผลงานทางการบริหารได้แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้

ดีมาก	มีน้ำหนักคะแนน	7
ดี	มีน้ำหนักคะแนน	6
ค่อนข้างดี	มีน้ำหนักคะแนน	5
ไม่แน่ใจ	มีน้ำหนักคะแนน	4
ต้องปรับปรุง	มีน้ำหนักคะแนน	3
ต้องปรับปรุงค่อนข้างมาก	มีน้ำหนักคะแนน	2
ต้องปรับปรุงอย่างมาก	มีน้ำหนักคะแนน	1

ภาพรวมของระดับความคิดเห็นที่มีต่อข้อความที่ใช้วัดระดับของผลงานทางการบริหารเป็นการนำคะแนนจากทั้ง 6 ข้อมารวมกัน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น คือ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{7 - 1}{5} = 1.2$$

จากการคำนวณข้างต้น สามารถแบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 5.81 – 7.00 หมายถึง มีผลงานอยู่ในระดับดีมาก
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.61 – 5.80 หมายถึง มีผลงานอยู่ในระดับดี
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.60 หมายถึง มีผลงานอยู่ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.21 – 3.40 หมายถึง มีผลงานอยู่ในระดับต่ำ
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 2.20 หมายถึง มีผลงานอยู่ในระดับต่ำมาก

3. ข้อความที่ใช้วัดประโยชน์ของการนำงบประมาณมาประยุกต์ใช้ในองค์กรและปัญหาของการนำงบประมาณมาประยุกต์ใช้ในองค์กรได้แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีน้ำหนักคะแนน	7
มาก	มีน้ำหนักคะแนน	6
ค่อนข้างมาก	มีน้ำหนักคะแนน	5
ปานกลาง	มีน้ำหนักคะแนน	4
ค่อนข้างน้อย	มีน้ำหนักคะแนน	3
น้อย	มีน้ำหนักคะแนน	2
น้อยที่สุด	มีน้ำหนักคะแนน	1

ภาพรวมของระดับความคิดเห็นที่มีต่อข้อความที่ใช้วัดประโยชน์ของการนำงบประมาณมาใช้เป็นการนำคะแนนจากทั้ง 6 ข้อมารวมกัน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น คือ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{7 - 1}{5} = 1.2$$

จากการคำนวณข้างต้น สามารถแบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 5.81 – 7.00 หมายถึง มีประโยชน์ในระดับสูงมาก
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.61 – 5.80 หมายถึง มีประโยชน์ในระดับสูง
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.60 หมายถึง มีประโยชน์ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.21 – 3.40 หมายถึง มีประโยชน์ในระดับต่ำ
 คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 2.20 หมายถึง มีประโยชน์ในระดับต่ำมาก

สำหรับภาพรวมของระดับความคิดเห็นที่มีต่อข้อความที่ใช้วัดระดับของปัญหาของการงบประมาณในปัจจุบันเป็นการนำคะแนนจากทั้ง 8 ข้อมารวมกัน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นเช่นเดียวกับที่ผ่านมา ดังนั้นจึงสามารถแบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 5.81 – 7.00 หมายถึง มีปัญหาในระดับสูงมาก
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.61 – 5.80 หมายถึง มีปัญหาในระดับสูง
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.60 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.21 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาในระดับต่ำ
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 2.20 หมายถึง มีปัญหาในระดับต่ำมาก

4. ข้อความที่ใช้วัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำงบประมาณมาใช้ของบริษัทที่กลุ่มตัวอย่างทำงานอยู่, ความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารทั้งระดับกลางและระดับล่างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ, ความสำคัญของงบประมาณที่มีต่อการบริหารงานในปัจจุบัน และระดับอิทธิผลของการเมืองภายในองค์กรที่มีต่อการพิจารณาอนุมัติงบประมาณ โดยผู้วิจัยได้แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีน้ำหนักคะแนน	5
มาก	มีน้ำหนักคะแนน	4
ปานกลาง	มีน้ำหนักคะแนน	3
น้อย	มีน้ำหนักคะแนน	2
น้อยที่สุด	มีน้ำหนักคะแนน	1

ผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยที่จะใช้อธิบายภาพรวมในเรื่องของระดับความสำคัญของการนำงบประมาณมาใช้ของบริษัทที่กลุ่มตัวอย่างทำงานอยู่, ระดับความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารทั้งระดับกลางและระดับล่างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ และระดับความสำคัญของงบประมาณที่มีต่อการบริหารงานในปัจจุบัน ออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น คือ

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

จากการคำนวณข้างต้น สามารถแบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความสำคัญในระดับสูงมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความสำคัญในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความสำคัญในระดับสูงปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความสำคัญในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความสำคัญในระดับต่ำมาก

สำหรับระดับอิทธิพลของการเมืองภายในองค์กรที่มีต่อการพิจารณาอนุมัติงบประมาณ ผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นเช่นเดียวกับที่ผ่านมา ดังนั้นจึงสามารถแบ่งเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 – 5.00 หมายถึง มีอิทธิพลในระดับสูงมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.20 หมายถึง มีอิทธิพลในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 – 3.40 หมายถึง มีอิทธิพลในระดับสูงปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 – 2.60 หมายถึง มีอิทธิพลในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.80 หมายถึง มีอิทธิพลในระดับต่ำมาก